

L'estudi traceològic realitzat al jaciment de la caserna de Sant Pau ha tingut com a objectiu aclarir l'ús dels instruments lítics com a mitjà d'aproximació a les activitats realitzades per les comunitats neolítiques que el varen ocupar. Aquesta informació ha de constituir, en darrera instància, un element més amb el qual proposar respostes històriques, estructurades a partir de les dades recollides a les excavacions i de la informació aportada per altres disciplines.

En un treball previ realitzat per a la meua tesi doctoral, vàrem efectuar l'estudi d'allò que en principi era l'utilitatge documentat a les sepultures trobades al jaciment (Gibaja, 2003). Ara, el projecte dirigit pel Dr. Miquel Molist ens ha permès de fer un salt qualitatiu en relació amb el treball inicial, ja que s'ha pogut estudiar una primera mostra pertanyent als instruments trobats en els contextos domèstics; un aspecte fonamental per tal de comprendre les activitats dutes a terme i entendre els criteris de selecció de l'instrumental que es destinaria a l'aixovar dels inhumats.

L'aproximació a la funció dels instruments s'ha realitzat mitjançant l'anàlisi del conjunt de modificacions macroscòpiques i microscòpiques que es produeixen als talls dels estris com a conseqüència de les feines que s'hi han realitzat. Per tal de fer-ho així hem utilitzat una lupa binocular Olympus, que comprèn entre 10 i 90 augments, i un microscopi metal·logràfic Olympus BH2, els augments del qual van des de 50X fins a 400X.

Aquesta primera mostra correspon a l'horitzó cronològic del neolític antic postcardial. Fins al moment la componen un total de 44 efectius elaborats en jaspí i sílex, aquests últims normalment de gra gruixut. Aquest utilitatge ha patit, sovint, intenses alteracions que han repercutit negativament en l'observació i determinació dels rastres d'ús. Entre les alteracions més comunes hi ha el llustre del sòl i el conjunt de modificacions produïdes per l'acció tèrmica (craquelats, cúpules i, sobretot, llustre tèrmic). Aquestes alteracions emmascaren les emprems microscòpiques, en concret el

micropolit, produïdes especialment pel treball de matèries toves.

Sens dubte, amb el referent d'aquest reduït nombre de peces analitzades fins ara, no són pas gaires les conclusions a què podem arribar sobre la funció dels estris i sobre les activitats realitzades. Tanmateix, hi ha diverses qüestions que sembla que són d'enorme interès, sobretot si tenim en compte les dades que en el seu moment obtinguérem en relació amb els estris dipositats a les tombes.

A tall de resum podem afirmar que el primer aspecte a subratllar és la presència d'un ampli inventari d'instruments utilitzats en un gran ventall d'activitats; la qual cosa, habitualment, ens remet a assentaments d'un nivell de sedentarisme important, en els quals es realitzaven tot el conjunt de tasques vinculades tant a l'obtenció d'aliments com a l'elaboració d'objectes o instruments.

Pel que fa a tot això, a la figura 1, hi podem observar com el nombre més gran de zones utilitzades corresponen als estris destinats a la sega i al processament de cereals (RV1 i RV2). La majoria d'aquests instruments són làmines, moltes de les quals han estat utilitzades per tots dos talls laterals. Tal com és habitual al nord-est de la península Ibèrica i al sud-est de França, i contràriament a allò que passa al Llevant i a Andalusia, les falç foren emmanegades en paral·lel al mànec (Ibáñez *et alii*, en premsa).

Justament, diverses d'aquestes làmines utilitzades per a tallar cereals s'han reutilitzat en el raspat de pells, habitualment amb la utilització d'alguna mena d'abrasiu (fig. 2.1). Aquest comportament també ha estat documentat en els jaciments de Sòria com La Lámpara i Revilla del Campo (Gibaja, en premsa), i en la Grotte de l'Église a França (Gassin, 1996).

No tanta representativitat tenen els geomètrics utilitzats com a elements de projectil i els perforadors destinats a foradar alguna matèria molt abrasiva, especialment mineral. Aquesta mena d'estrís tan comuns entre els suports retocats de la mostra estudiada, contrasta amb la seva absència en els contextos funeraris. Sembla, doncs, evident que les comunitats neolítiques de la caserna de Sant

* Becari postdoctoral de FCT adscrit a la Universitat d'Algarve, facultat de ciències humanes i socials, campus de Gambelas, 8000-117 Faro (Portugal). jfgibaja@ualg.pt

Pau normalment no seleccionaven pas aquesta mena d'instruments amb l'objectiu de deixar-los d'aixovar per als seus inhumats.

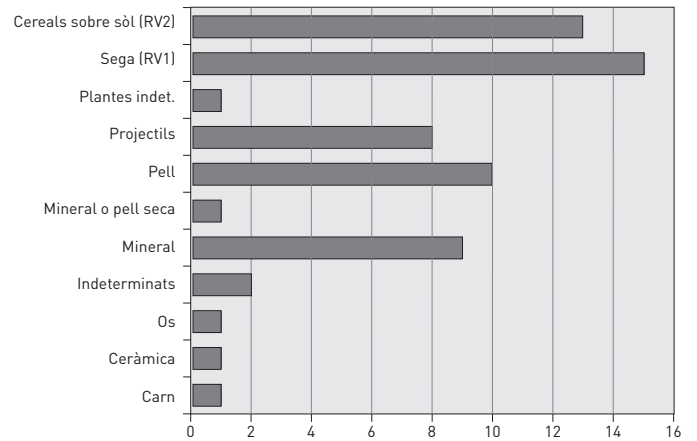
Pel que fa als geomètrics, la localització i la direcció de les fractures i de les estries d'impacte ens indiquen que s'hagueren d'emmanegar com si fossin puntes o *barbelures*, o com si fossin fletxes de tall transversal (*tranchantes*) (fig. 2.3-4). Totes dues formes d'emmanegament tenen les seves implicacions funcionals. Mentre que la primera és enormement efectiva i letal sobre preses de mida gran i mitjana, les de tall transversal segurament que s'utilitzaren per tal d'impactar sobre petits animals com conills, aus, etc. (Gibaja i Palomo, 2004).

Entre els perforadors també sorprèn la reutilització de làmines prèviament usades per a tallar cereals (fig. 2.2); la qual cosa, juntament amb les peces reutilitzades per a raspar pell seca i les nombroses làmines usades per tots dos laterals, són un clar testimoni de l'aprofitament tan intens que se'n fa, sobretot dels suports laminars.

Entre les peces utilitzades sobre materials minerals, destaca una làmina d'una mida considerable amb una forta abrasió en la seva part distal i els laterals. Aquestes empremtes es pogueren produir potser com a conseqüència de la raspadura de les parets de recipients ceràmics.

Només hi ha una làmina que presenti una petita escotadura utilitzada per a raspar una matèria òssia, en relació amb la qual cal puntualitzar que en el neolític català amb prou feines hi ha instruments que s'hagin utilitzat sobre aquesta matèria. Però, a més a més, sempre s'acostumen a utilitzar petites zones còncaves, estiguin o no retocades, que denoten que foren destinades a treballs de reparació o a la finalització de determinats objectes com punxons o puntes. Aixó mateix es pot fer extensible als artefactes utilitzats sobre fusta, trobats fins ara, en el cas de la caserna de Sant Pau, als dipòsits funeraris. És lògic que per als primers processos de treball relacionats amb l'escorçament i configuració dels suports, es fessin servir destrals, aixes, còdols confeccionats sobre roques abrasives, etc.

Tampoc no hi ha d'altres matèries com la carn o la pell fresca, però en aquest cas les raons són diferents. I és que les alteracions intenses anteriorment esmentades han hagut d'emascarar, o fins i tot destruir, els escassos rastres d'ús que generen totes dues matèries. En conseqüència, estem segurs que no és pas que no s'hagin utilitzat instruments per a descarnar o tractar la pell fresca, sinó que no els hem detectat a causa de les alteracions.

Figura 1

Gràfic on està representat l'ús dels instruments analitzats. S'han tingut en compte el nombre de zones utilitzades.

És, doncs, prou clar que se seleccionaren preferentment alguns suports d'acord amb l'activitat a la qual estaven destinats; per la qual cosa, les làmines s'escolliren especialment per als treballs de tallament de cereals i raspat de la pell, els geomètrics són elements de projectil i els perforats són estris per a foradar matèries minerals o pell.

En definitiva, aquestes dades han de constituir un primer element de suport a les interpretacions globals sobre les activitats realitzades per les comunitats humanes assentades a la caserna de Sant Pau. El pas següent és l'estudi d'un major nombre de peces i aconseguir una imatge més precisa i exacta de les consideracions que hem plantejat aquí. Serà aleshores quan les hipòtesis comencin a tenir més consistència.